

Opetusministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

**Viite: Lausuntopyyntö 1.3.2007
Tekijänoikeuspolitiikan suuntaviivoja**

Opetusministeriölle

Lausuntonaan Kopiosto ry esittää kunnioittavasti seuraavan.

Lausunnon antajasta

Kopiosto ry on tekijöitä, esittäviä taiteilijoita ja kustantajia edustava tekijänoikeusjärjestö. Kopiosto edustaa erillisillä valtakirjoilla yli 46.000 kotimaista oikeudenomistajaa sekä vastavuoroisuussopimuksien perusteella ulkomaisia oikeudenomistajia. Kopioston tarkoituksena on edistää ja valvoa tekijänoikeuslainsäädännön tarkoittamien oikeuksien haltijoiden yhteistä etua oikeuksien käyttöä koskevissa asioissa. Kopioston tehtäviin kuuluu muun muassa myöntää käyttöluvia valokopiointiin, opetusnauhoitukseen sekä radio- ja televisio-ohjelmien edelleen lähettämiseen kaapeliverkossa ja yhteisantennijärjestelmissä.

2.1 YLEISTÄ – informaatioyhteiskunnasta tieto- ja kulttuuriyhteiskuntaan

Luovalla työllä on erityinen merkitys. Se on kansallisen kulttuurin ja menestyksen elinehto ja samalla kasvavan, merkittävän kansantalouden osan perusta. Luovan työn on oltava valtiovallan erityisessä suojeluksessa. Tietoyhteiskunnan ydin rakentuu tiedon ja kulttuurin *tuottamisen ympärille, ei tiedon ja kulttuurin välittämiseen varaan.*

Muistiossa kiinnitetään perustellusti huomiota tekijänoikeusalan taloudelliseen arvoketjuun ja sen merkitykseen, samoin kuin siihen, että tekijänoikeusjärjestelmä on mahdollisuus eikä este. Tekijänoikeudellinen järjestelmä on keskeinen keino parantaa luovan työn ja talouden elinehtoja ja kehittää näin informaatioyhteiskunnasta aito tieto- ja kulttuuriyhteiskunta.

Sananvapaus ja tekijänoikeus (kysymykset 1-2)

Perusoikeudet - kuten tekijänoikeuden turvaamat omistusoikeus ja elinkeinon harjoittamisen vapaus ja toisaalta sananvapaus - ovat lähtökohtaisesti keskenään samanarvoisia. Tästä pääsäännöstä ei ole perusteita poiketa. Sananvapaus ei ole

omaisuudensuojan ohittava ”superperusoikeus”, vaan näiden kahden perusoikeuden välinen punninta tulee suorittaa siten, ettei kummankaan ydinaluetta loukata.

- Sananvapaus ja tekijänoikeus joutuvat tosiasiallisesti hyvin harvoin vastakkain. Tekijänoikeus ei ulotu tietoihin, ideoihin eikä periaatteisiin. Toisen teokseen sisältyvät tiedot saa toistaa vapaasti eikä tekijänoikeus koske ideaa, teoriaa tai tutkimustuloksia.
- Tekijänoikeus ei vaikeuta kansalaisille tärkeän ja tavanomaisen informaation vastaanottamista. Jännitteitä syntyy vain kun tekijän omaisuuden ja elinkeinonvapauden suoja asettuu sananvapautta vastaan – eli kun informaation vastaanottamista vaaditaan maksutta. Sananvapaus ei kuitenkaan tarkoita kansalaisten yleistä oikeutta saada informaatiota korvauksetta.
- Tekijänoikeuden ydinalueeseen kuuluu tekijän oikeus määrätä teoksen käytöstä ja saada käytöstä korvaus.
- Tekijänoikeuden perustuslaillinen suoja on vähintään samanasteinen kuin muukin omaisuudensuoja. Tätä näkökulmaa tukevat myös kansainväliset sopimukset YK:n ihmisoikeuksien julistuksesta EU:n perusoikeuskirjaan.

2.2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Tekniikka ja jakelu vs. sisällöt (kysymykset 3-5)

Muistioon sisältyy useita hyviä havaintoja siitä, mitkä ovat lainsäädännön alueelle kuuluvia kysymyksiä ja mitkä seikat ovat osapuolten keskinäisillä sopimuksilla ratkaistavia. Markkinoilla on oltava riittävä mahdollisuus itsesääteilyyn. Nykyinen, ennen muuta osapuolten vapaaseen sopimustoimintaan perustuva tekijänoikeuden hallinnoimismalli on hyvä.

- Ristiriitaa tekniikan, jakelun ja sisällön välillä ei synny, jos kunkin osan ominaispiirteet otetaan lainsäädännössä tasapainoisesti huomioon. Nyt voimassa oleva lainsäädäntö on onnistunut tässä verraten hyvin.
- Oikeudenhaltijoilla on oltava täysi oikeus määrätä tuotteensa käytöstä ja sopia korvauksen tasosta erikseen säädetyt ja yleisen edun vaatimia poikkeustilanteita lukuun ottamatta. Lain tasolla ei tarvitse määrätä taloudellisesta korvauksesta enempää kuin muillakaan aloilla.
- Tekijänoikeusaloille ei tarvita erityismenettelyjä, ”copyright tribunal”eja tai vastaavia. Lainsäätäjän on perusteltua pitäytyä eurooppalaisessa tekijänoikeustraditiossa vaikka julkinen keskustelu usein ottaakin vaikutteensa kriittittä suoraan Yhdysvaltaisesta keskustelusta esimerkiksi fair use-käsitteistön piiristä.

2.2.4 TEKIJÄNOIKEUDESTA ESITETTY KRITIIKKI

Tekijänoikeudet ja niiden luovalla alalle tuottamat korvaukset tukevat tietoyhteiskunnan kehittämisen ydintä, tiedon ja kulttuurin tuotantoa. Tekijänoikeudet ovat tietoyhteiskunnan perusta ja mahdollistaja, eivät este.

Käyttäjällä on luonnollisesti oikeuksia. Niiden on oltava mittasuhteiltaan vastaavia kuin muillakin aloilla. Tässäkään yhteydessä ei immateriaalioikeuksien erityisluonne saa hämärtää omistusoikeuteen ja elinkeinovapauteen liittyviä ydinasioita.

Pitäisikö teknisten suojausten oikeudellisesta suojauksesta luopua? (Kysymys 7)

Toimijoilla on oltava oikeus päättää omaisuudestaan ja sen suojauksesta. Immateriaalioikeuksien erityisluonne ei saa hämärtää tätä perusasetelmaa.

Uusien rajoitussäännösten tarve (kysymys 9)

Teosten erilaiset vapaan käytön alueet on jo otettu riittävästi huomioon merkittäville poikkeussäännöillä, kuten mm. yksityisen kopioinnin sallimisella. Uusia rajoituksia ei tarvita.

- Oikeuksien rajoittaminen voi tapahtua vain selvästi yleisen edun vaatimissa tapauksissa.
- Muutoksia eri toimijoiden taloudelliseen asemaan ei rajoitussäännösten kautta tulisi missään tapauksessa sallia. Näin on kuitenkin Suomessa menetelty esimerkiksi must carry -korvausoikeuden poistamisen kohdalla.

Onko sopimuslisenssi liian laaja? (kysymys 10)

Sopimuslisenssisäännöksiä on riittävästi ja niiden laajuus on sopiva. Uusien säännösten soveltamisesta on syytä hankkia käytännön kokemuksia ennen niiden lähempää arviointia.

- Sopimuslisenssi mahdollistaa massakäyttötilanteet, joissa oikeuksien hallinnointi muulla tavoin olisi hankalaa, jopa mahdotonta. Vaihtoehtona käyttäjille olisi että lupia teosten käyttöön ei olisi käytännössä lainkaan saatavissa.

”Saman yleisön periaate” (kysymys 12)

”Saman yleisön periaatetta” ei voida soveltaa määriteltäessä tekijänoikeuskorvauksien suuruutta; uusista jakelutavoista ”sama yleisö” saa lisäarvoa, ja jakelijatahot saavat niistä usein taloudellista hyötyä. Uusien jakelukanavien tekijänoikeudellisista näkökohdista on voitava sopia vapaasti. Periaatteen kirjaaminen lakiin rajoittaisi sopimusoikeutta ilman mitään todellista perustetta.

2.3 LAINSÄÄDÄNNÖN JATKUVA UUDISTUS

Tekijänoikeuslain uudistamisen tarve (kysymykset 14–16)

Tekijänoikeuslain kokonaisuudistukselle ei ole nähtävissä lähiaikoina tarvetta. Tekijänoikeuslaki on juuri perusteellisesti uudistettu, nyt on syytä tarkastella riittävä aika uudistuksen vaikutuksia ennen kuin tehdään johtopäätöksiä.

- Tekijänoikeuslain käsitteistö on abstrakti, ja siksi laistakin on vaikea saada helppolukuista. Kansantajuistaminen ei saa kuitenkaan johtaa oikeusvarmuuden ja lainsäädännöllisten tavoitteiden rapautumiseen.
- Teosten käyttö ja käyttötarve on tietoverkkojen yleistymisen kautta yleistynyt räjähdysmäisesti. Tämä on sinänsä myönteinen piirre. Oikeudenomistajien, teosten käyttäjien, kuluttajien ja välityspalveluja tarjoavien yritysten välille on tässä tilanteessa syntynyt vapaalle markkinataloudelle luonteenomaisia jännitteitä. Nykyinen tekijänoikeuslainsäädäntö antaa kuitenkin riittävät puitteet teosten esteettömään käyttöön myös tietoverkoissa.
- Lainsäädäntö sinänsä ei aiheuta merkittävää määrää ongelmia. Kyse on tavanomaisista osapuolten välisiin neuvotteluihin liittyvistä intressiristiriidoista, jotka ratkeavat, kun kunkin alan liiketoimintamallit kehittyvät eri osapuolten kannalta riittävän houkutteleviksi.

2.4.3 OIKEUDET VS. RAJOITUKSET

Rajoitusten kehittämistarpeet (kysymys 20)

Emme näe tällä hetkellä perusteita tekijänoikeuden rajoitusten laajentamiseksi. Toimijoille tulee antaa mahdollisuus soveltaa vasta muutettua tekijänoikeuslakia.

- Sopimusvapaus ja tekijänoikeuslain sopimuslissenssisäännökset tarjoavat tehokkaat keinot ratkaista käyttöluopakysymykset.

Tekijänoikeuden harmaat alueet

Muistiossa todetaan sen tarkemmin perustelematta, että ”on olemassa selkeä tarve selventää harmaita alueita sekä laajentaa nykyisten rajoitussäännösten soveltamisalaa mm. opetus- ja tutkimuskäytön sekä kirjasto-, museo ja arkistokäytön osalta”. Haluamme korostaa, että

- Vasta uudistettu tekijänoikeuslaki sisältää huomattavan laajennuksen kirjasto-arkisto ja museolaitosten mahdollisuuksiin käyttää kokoelmiinsa sisältyviä teoksia digitaalisesti, korvauksetta ja lupaa kysymättä tai sopia erilaisista käyttötavoista sopimuslissenssisäännösten avulla keskitetysti.
- Uusia käyttöalueita koskevaa selvitystyötä on laajasti tehty opetusministeriön ja Kopioston yhteisissä tutkimuksissa
- Oikeudenhaltijat työskentelevät tutkimuksissa osoitettujen käyttökysymysten ratkaisemiseksi yhteistyössä mainittujen laitosten kanssa
- Asiallista tarvetta muuhun erityislainsäädäntöön ei ole.

Must carry -korvausoikeus

Suomen tekijänoikeuslaissa on Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten vastainen oikeuksien täysrajoitus; lain 25 i §:stä on poistettu siirtovelvoitteen alaisten kanavien edelleen lähettämiseen liittyvä korvausoikeus 1.1.2006 alkaen.

- Korvausoikeus on palautettava välittömästi.
- Muussa tapauksessa ne oikeudenomistajat, joiden etua asia koskee, joutuvat harkitsemaan asian viemistä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen käsittelyyn.

Sitaattisäännöksen selventäminen (kysymys 21)

Koska digitaalisten sisältötuotteiden markkinat tietoverkossa ovat vielä kehittymättömät, tulisi erityisesti pidättäytyä laajentamasta sitaattioikeutta tällä alueella.

2.4.4 KULUTTAJANÄKÖKULMA

Teknisten suojakeinojen suoja ja kuluttajan etu (kysymykset 23–25)

Oikeudenhaltijoilla tulee olla oikeus rajoittaa teknisten suojakeinojen avulla teosten käyttöä tai kopiointia taloudellisten investointiensa ja tulevien tuotto-odotusten suojaksi.

- Vastikkeettomasti tietoverkkojen välityksellä hyödykkeitä hankkiville henkilöille kyseessä on vain helppo tapa hankkia ilmaista musiikkia ja elokuvia tekijöiden ja sisältötuotteisiin investoivien yritysten kustannuksella. Tämänlainen toiminta on jo vähentänyt uusien sisältötuotteiden valmistamista ja kuluttajien valintamahdollisuuksia. Tämän kaltaisen toiminnan vastustaminen on pitkällä tähtäimellä kuluttajien edun mukaista.
- Kuluttajalla on ensisijaisesti oikeus hankkia vapailla markkinoilla tarjottuja tekijänoikeuden suojan alaisia tuotteita ostamalla tai muunlaisin sovituin ehdoin, esimerkiksi mainosrahoitteisesti. Näiden tuotteiden kohdalla käyttäjän oikeuksien on oltava enintään yhtä laajoja ja rakenteeltaan vastaavia kuin muillakin aloilla: kuluttajansuoja, tuotesuoja jne.
- Siitä teosten yksityisestä kopioinnista, jota ei ole teknisesti rajoitettu tai jonka kohdalla tekniset rajoitukset eivät käytännössä ole tehokkaita ja suojausten kierto on näin ollen sallittua, tulee periä hyvitysmaksu.

2.4.5 KILPAILUOIKEUS

Pakottavien järjestelyjen tarve (kysymys 26)

Tehokkaan kilpailun toteutumisen tulisi olla valtiovallan erityisen suojeluksen kohteena erityisesti nopeasti kehittyvillä digitaalisen median markkinoilla. Eräitä kilpailun vääristymisen huolestuttavia merkkejä on ollut nähtävissä erityisesti AV-teosten käytön alueella.

- Kilpailua vääristävinä pidämme tekijänoikeuslakia ja viestintämarkkinalakia uudistettaessa ilmenneitä pyrkimyksiä määritellä lainsäädännössä tietyt uudet lähetys- ja viestintätekniikat sellaisiksi etteivät oikeudenhaltijat voisi niistä vapaasti neuvotella ja sopia.
- Erityisesti kehittyvien, uusien jakeluteiden ja markkinoiden kohdalla tulee kaikin tavoin varjella sopimusvapautta, vapaata hinnanmuodostusta ja eri toimijoiden tasa-arvoista kohtelua. Lainsäädännöllä ei tule puuttua markkinoiden kehitykseen. Tämä takaa parhaiten tehokkaan ja nopean uusien teknologioiden käyttöönoton.
- Oikeudenhaltijoiden kuten muidenkin alan toimijoiden menettelyjä koskevaksi sääntelyksi riittää nykyinen, hyvin toimiva ja tehokas kilpailulainsäädäntö.

2.5.1 YKSITYINEN KOPIOINTI

Yksityisen kopioinnin vapauden ulottuvuus (kysymykset 27–28)

Nykyinen säädöstapa joka rajaa yksityiseen käyttöön otettujen kopioiden määrän muutamaaan, on onnistunut. Oikeuskäytännön tehtävänä on määrittää tarkemmat rajat.

- Yksityisen kopioinnin alan tulee rajoittua omaan perheeseen ja lähipiiriin. Lähipiirinä ei voida pitää teosten vertaisverkkojakeluun osallistuvien piiriä.

Tekniset suojaukset ja yksityinen kopiointi (kysymys 29)

Toimiva kilpailu ja kuluttajien valinnat ohjaavat parhaiten tuotteiden ja teknisten ratkaisujen kehitystä. Tekijänoikeudella suojattujen tuotteiden myynti ja levitys eivät ole tästä poikkeus. Lainsäädäntö ei ole oikea keino ratkaista tätä kysymystä. Markkinoiden toiminta, eli ensi sijassa kuluttajien ostopäätökset määräävät teknisten suojausten tulevaisuuden.

- Massamuotoisen yksityisen kopioinnin kohteena on lähinnä erilainen viihdemateriaali, elokuva tai musiikki. On vaikea nähdä että olisi erityisen painavia yhteiskunnallisia syitä rajoittaa oikeudenomistajien päätäntävaltaa tuotteidensa tekniseen suojaamiseen.
- Markkinat toimivat jo nyt kuluttajien toiveet huomioon ottaen: on olemassa merkkejä siitä, että musiikin kohdalla rajoitettu tai jopa teknisesti rajoittamaton yksityinen kopiointi sallitaan, eli tekniset suojaukset eivät tätä estä.

Ulkopuolisten tarjoamat tallennuspalvelut (kysymys 31)

Yksityisen kopioinnin sallivaa säännöstä, joka on suppeasti tulkittava erityissäännös, ei tulisi lainkaan voida soveltaa ulkopuolisten tarjoamiin kopiointipalveluihin, ei varsinkaan jos on kyse elinkeinotoiminnan puitteissa tarjotusta palvelusta.

- Erilaisia helppokäyttöisiä kopiointilaitteita on liki rajatta tarjolla. Yksityisen kopion voi jokainen tarvitseva valmistaa itse, esimerkiksi valokopioimalla tai tietokoneella.
- Valokopiointipalveluita tarjoavat yritykset hyödyntävät nykyistä yksityisen käytön säännöstä järjestämällä opiskelijoille laajaa kokonaisten oppikirjojen monistuspalvelua yksityisen kopioinnin varjolla.
- Ongelma kärjistyy entisestään teosten digitaalisen kopioinnin alueella.

Hyvitysmaksu ja ulkopuolisten tallennuspalvelut (kysymys 32)

Hyvitysmaksujärjestelmää ei ole suunniteltu tuottamaan oikeudenhaltijoille korvauksia ammattimaisesti harjoitetusta kopiointipalvelusta. Tällaisen salliminen edellyttäisi merkittäviä muutoksia itse hyvitysmaksujärjestelmään ja sen perusteluihin.

- Oikeudenomistajien yksinoikeutta tulee tässä yhteydessä vahvistaa ja yksityisen kopioinnin säännös on palautettava sen alkuperäiseen tarkoitukseensa koskemaan yksittäisten kansalaisten itse harjoittamaa kopiointia.

2.5.2 TALLENNUSALUSTA- JA LAITEMAKSUT – HYVITYSMAKSU

Mitä yksityinen kopiointi on? (kysymys 33)

Hyvitysmaksu korvaa kaikkea sellaista suojattuihin teoksiin kohdistuvaa kopiointia, joka on tapahtunut teoksen yksityistä kopiointia koskevan lainkohdan nojalla, riippumatta tekniikasta, teoslajista tai mahdollisesta kopion tekemisen jälkeisen käytön määrästä.

- Kuluttajille ja laitevalmistajille tulee merkittävää taloudellista hyötyä yksityisen kopioinnin tuottamasta teosten paremmasta käytettävyydestä. Hyvitysmaksun suuruutta ja kohdistumista arvioitaessa on tarkasteltava kuluttajan saaman hyödyn arvoa. Se on kuluttajien harjoittaman kopioinnin motiivi, ja tämä lisähyöty saa kuluttajat ostamaan yhä uusia kopioinnin mahdollistavia laitteita
- Kuinka paljon kuluttaja yksityiseen käyttöön valmistamaansa kopiota käyttää, ei saa vaikuttaa hyvitysmaksun suuruuteen. Teoksen ostohintakaan ei riipu siitä kuinka paljon kuluttaja teosta katsoo tai kuuntelee.
- Hyvitysmaksun määrä ja kohdentaminen tulee määritellä tutkimusten avulla.

2.5.3. UUDET JAKELUTIET JA VÄLITTÄMISKANAVAT

Mikä on uusi lähetys- tai välitystapa? (kysymys 36)

Tekijänoikeuslaki antaa erinomaisen lähtökohdan sopia teosten käyttämisen ehdoista eri jakeluteissä sopimusvapauden puitteissa. Tästä ei ole syytä poiketa varsinkaan lainsäädäntöteitse tai hallinnollisella menettelyllä. Mikäli lain tasolla ryhdytään säätelemään eri markkinoita koskevia sopimuksia, tällä saattaa olla vakavia perus- ja kilpailuoikeudellisia seuraamuksia.

- Eri viestintämarkkinoilla tapahtuvan teosten yleisön saattaville saattamisen tulee tapahtua kilpailuoikeudellisesti syrjimättömällä tavalla.
- Jakeluvetoitteen tarpeellisuutta saattaa olla perusteltua arvioida laajemminkin. Jakeluvetoitetta aikoinaan perustelleet lähtökohdat ovat joitakin osin oleellisesti muuttuneet.
- Viestintämarkkinalain 134 §:n muuttamisen yhteydessä tulee pitää huoli siitä, että
 - noudatetaan eduskunnan hallitukselle antamassaan vastauksessa (100/2005 vp) tekijänoikeuslaista ilmaisemaa tahtotilaa siitä, että tekijänoikeuslain mukaiset oikeudet jatkossa turvataan Suomen

kansainvälisten sitoumusten edellyttämällä tasolla tilanteissa, joissa jakeluvelvoitteen alaa mahdollisesti muutetaan tai uusia tai uudentyyppejä televisio- tai radiolähetysten välittämistä otetaan käyttöön tai vastaanottotavat merkittävästi muuttuvat.

- o yleispalveludirektiivin 31 artiklan asettamat edellytykset verkon loppukäyttäjien määrästä, selkeästi määritellyistä yleisen edun mukaisista tavoitteista ja vaatimus jakeluvelvoitteen oikeasuhtaisuudesta ja avoimuudesta toteutuvat.

Vanhojen sopimusten soveltamisala (kysymys 37)

Tekijöiden on voitava perusoikeussuojansa mukaisesti sopia teostensa jakelun ehdoista kun syntyy uutta teosten käyttöä. Jos lähetysoikeussopimuksissa ei ole nimenomaisesti ja yksiselitteisesti sovittu uusista jakeluteista, ne eivät voi myöskään niitä kattaa.

- ”Vanhojen” lähetysoikeussopimusten alaa ei voida yksipuolisella tulkinnalla laajentaa niiden alkuperäistä merkitystä laajemmalle, uusille markkinoille. Tällainen tulkinta
 - o merkitsisi ”vanhojen” sopimusten mukaiselle käyttäjäosapuolelle kilpailua vääristävän edun saamista.
 - o saattaisi pelkäästään uusilla jakeluteilla toimivat yritykset perusteetta huonompaan asemaan.
 - o johtaisi laittomaan hintasääntelyyn (hintaregulaatio).
- Uusia jakeluteitä koskevat sopimukset eivät välttämättä synny lähettäjäyritysten ja oikeudenhaltijoiden välille. Sopimukset voivat syntyä myös muiden jakelua harjoittavien ja teoksia hyödyntävien yritysten (kuten operaattorien) ja oikeudenhaltijoiden välillä.
- Eri viestintämarkkinoilla tapahtuvan teosten yleisön saattaville saattamisen tulee tapahtua kilpailuoikeudellisesti syrjimättömällä tavalla.

2.5.4 SOPIMUSLISENSSIJÄRJESTELMÄ

Yleinen sopimuslisenssijärjestelmä (kysymys 43)

Sopimuslisenssisäännösten kohdalla on aina epävarmaa, syntykö juuri erityissäännöksessä tarkoitetun kaltaisia sopimuksia oikeudenomistajien ja käyttäjien välillä vai ei. Lainsäätäjä joutuu nykyisessä tilanteessa ennakoimaan, millä erityisalueella on sopimuslisenssisäännökselle tarvetta. Tällainen ennakointi on erittäin vaikeaa.

- Lainsäädösteknisestä näkökulmasta yleinen sopimuslisenssisäännös saattaisi olla perusteltu. Näin voitaisiin välttää liian kapea-alainen sääntely.

- Yleinen sopimuslissenssisäännös voisi olla myös pitkällä tähtäimellä joustavampi ratkaisu teosten käyttötilanteiden ja – tekniikoiden muuttuessa.
- Sopimuslissenssisäännösten roolista vallitsee kuitenkin erilaisia käsityksiä oikeudenhaltijoiden piirissä ja uudet sopimuslissenssisäännökset ovat vasta muutama kuukausi sitten tulleet voimaan. Muutokselle ei nyt ole tarvetta.
- Näin laajan sopimuslissenssisäännöksen kohdalla olisi syytä myös huolellisesti selvittää sen suhde Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin kuten Bernin konventioon.

Sopimuslissenssisäännösten poistamisen tarve (kysymys 44)

Nykyisiä sopimuslissenssisäännöksiä ei ole aiheellista poistaa. Tekijänoikeuslain sopimuslissenssiä koskevat säännökset ovat olleet voimassa vasta 1.1.2007 alkaen. Vasta useamman vuoden kokemus osoittaa, millä alueilla sopimuksia todella syntyy.

2.5.5 YKSILÖLLINEN SOPIMINEN JA OIKEUKSIEN KOLLEKTIIVIHALLINTOINTI

Oikeuksien yhteisvalvonnasta säätäminen (kysymys 50)

Tekijänoikeusjärjestöjen harjoittama tekijänoikeuden alaisten teosten käytön lissensiointi on usein ollut kilpailuviranomaisten tarkastelun kohteena. Yhteistyö kilpailuviranomaisten kanssa on selvittänyt yhteisvalvontaa koskevan kilpailulainsäädännöllisen ohjailun tarkempaa sisältöä.

- Kopiosto pitää tekijänoikeuksien yhteisvalvonnan kontrollia nykyisen kilpailulainsäädännön kautta oikeana, tehokkaana ja riittävänä ratkaisuna.
- Useimmat teosten yhteisvalvonnan muodot ovat lisäksi opetusministeriön hyväksynnän ja tarkastelun alaisia.
- Nykyisten yhteisvalvontajärjestöjen toiminta on niin hallintotavan, tehokkuuden kuin läpinäkyvyydenkin suhteen moitteetonta ja läpäisee kriittisimmänkin tarkastelun. Nykyinen lainsäädäntö, viranomaiskontrolli ja oikeudenomistajien itsekontrolli ovat riittäviä.

Ei-sitovat komission suositukset (kysymys 51)

Poliittisen viestin välittämiseksi Suomen valtion edustajien kautta edelleen komissiolle on tärkeää järjestää riittävä vuoropuhelu suosituksen alalla toimivien organisaatioiden ja opetusministeriön välille suosituksen merkityksestä.

Demokraattisen prosessin läpikäyneet direktiivit ovat komission suosituksia parempi ratkaisu niissä harvoissa tapauksissa, joissa yhteisölainsäädäntöä tarvitaan. Ei-sitovien suositusten oikeudellinen status on löyhä, ja siksi niihin on vaikea määritellä yleistä suhtautumistapaa.

2.5.6 TEKIJÄNOIKEUDET LOUKKAUKSET

Sanktioiden ja enforcement-järjestelmän toimivuus (kysymykset 52–53)

Oikeuksien loukkaaminen verkkoympäristössä on valitettavan yleistä. Seuraamusjärjestelmän tulee toimia niin, että ryhtymiskynnys loukkaamiseen on mahdollisimman korkealla.

- Internetoperaattorilla ei nykyisen lainsäädännön mukaan ole oikeutta huomauttaa asiakkaalleen tekijänoikeusloukkauksesta, vaikka oikeudenhaltija on asian operaattorille ilmoittanut. Oikeudenhaltija voi puuttua havaitsemaansa oikeudenloukkaukseen tietoverkossa joko tekemällä asiaa koskevan tutkintapyyntöä poliisille tai tekemällä tiedonsaantihakemuksen liittymän haltijatiedoista käräjäoikeudelle. Ns. valistavien ja pehmeiden oikeussuojakeinojen puuttuminen on selvä puute nykyisessä lainsäädännössä.
- Oikeushenkilöiden rangaistusvastuu olisi selvä parannus nykytilaan.
- Piraattituotteiden kaikkinaisen maahantuonnin kieltä on osoittautunut toimivaksi ja tehokkaaksi.

2.5.7 VERTAISVERKKO, P2P

Suojattu aineisto verkkoympäristössä (kysymys 54)

Teosten välittämisessä käytettyä tekniikkaa on joskus verrattu kuvainnollisessa mielessä vesijohtoputkistoon ja teoksia putkistossa kulkevaan veteen. Tekniikka on oiva väline parantaa hyödykkeiden saantia, mutta viime kädessä on kyse hyödykkeistä ja niiden laadusta. Välityspalveluja ja viihdeteknologiaa tuottavat yritykset pyrkivät heikentämään tekijänoikeuksia juuri tästä syystä – ne ymmärtävät, että kun putkistot ovat valmiina, vain sisältö enää kiinnostaa. Vertauskuvaa voitaisiin jatkaa laajemmallekin. Samalla tavoin kuin on herännyt huoli vesivarojen riittävydestä, on nyt aihetta varjella luovan työn tekemisen ehtoja.

2.5.8 LINKITYS

Periaatteiden korjaamisen tarve (kysymys 56)

Linkki verkkoaineistosta toiseen tehtynä ”viittauksena” on olennainen osa verkon toimintaa. Sitä vastoin linkin kautta tapahtuvaa, jonkun toisen verkkoon laittaman aineiston liittämistä suoraan osaksi omaa sivustoa ei tulisi sallia, eli sen tulisi edellyttää edelleenkin oikeudenomistajan lupaa.

- Nykyinen tekijänoikeuslainsäädäntö tarjoaa riittävät puitteet linkitykseen liittyvien kysymysten hallitsemiseen.

2.5.9 VERKKOAINEISTON STATUS

Pitäisikö tekijänoikeuteen vetoamisesta voida sitovasti luopua? (kysymys 57)

Tekijänoikeuslaki ei aseta esteitä sille, että oikeudenhaltijat laittavat aineistonsa halutessaan vapaasti kaikkien käyttöön verkkoon ja tällaisen toiminnan järjestämiseksi on olemassa vakiintuneita toimintamuotoja.

- Vastustamme sellaista lainsäädäntöä, joka kaventaa oikeudenhaltijoiden mahdollisuuksia päättää aineistonsa käytöstä verkkoympäristössä.
- Osa oikeudenhaltijoista on antanut teoksiaan tietoverkossa nimenomaisesti laajaan käyttöön. Monet verkossa tuotteistaan ja palveluistaan tiedottavat yritykset ovat hyvin tiukkoja aineistojensa tekijänoikeuksien suhteen.
- On tärkeää hyväksyä verkkoon ja sen käyttöön liittyvä monimuotoisuus, eikä ole perusteltua koettaa puristaa tätä yhteen lainsäädännöllä pakotettuun muotoon.

2.5.10 VERKKOAINEISTON KÄYTTÖ LUPAOLETTAMAN POHJALTA

Onko lupaolettama olemassa ja tarvitaanko sitä? (kysymykset 58–61)

Lupaolettamaa ei ole, eikä siitä ole aihetta säätää lain tasolla. Lupaolettama on toimijoiden sopima rakenne, eikä se ole yleinen lähtökohta tai toimintaohje.

- Tekijänoikeuslakiin sisältyvät sopimuslisenssisäännökset tarjoavat tehokkaan keinon esimerkiksi oppilaitosten aineistojen käytön ratkaisemiseen. Ensin onkin selvítettävä olemassa olevien keinojen mahdollisuudet ongelmien ratkaisemiseksi.

2.5.14–15 DRM-JÄRJESTELMÄT JA TEKNISET SUOJAKEINOT

DRM ja sähköinen aineistokauppa (kysymykset 67–69)

Oikeudenhaltijalla on perustuslain suojaama oikeus saada korvaus teoksen käytöstä. Jos hän tahtoo teknisesti suojautua luvatonta ja korvauksetonta käyttöä vastaan, ei ole oikeudellisia perusteita vaatia, että nämä suojaukset pitäisi saada purkaa.

Formaattien yhteensopivuus riippuu laitevalmistajien ratkaisuista. Oikeudenhaltijat lisensoivat tasapuolisesti erilaisia ja eri tekniikoilla toteutettuja palveluja ja suhtautuvat positiivisesti erilaisten palveluiden kehittämiseen. Kuluttajat ratkaisevat ostopäätöksillään, mitkä formaatit menestyvät.

- DRM mahdollistaa musiikin ja elokuvien verkkokaupan ja siten monipuolisemmat hankintatavat. DRM-kauppa takaa asiakkaalle turvallisen rahaliikenteen ja tietoteknisesti moitteettomat tiedostot.
- DRM varmistaa, että asiakas saa tuotteen maksun jälkeen ja että hän voi käyttää tuotetta juuri siihen tarkoitukseen mihin on sen hankkinut.
- Tekijänoikeuslaissa tulee säilyttää nykyinen suojaustekniikoiden kiertämisen kieltö.

2.5.18 OPEN SOURCE JA CREATIVE COMMONS -HANKKEET

OS- ja CC-periaatteiden käyttömahdollisuudet (kysymykset 77–81)

Tekijänoikeuslain turvaama sopimusvapaus mahdollistaa myös korvauksettoman käytön sallimisen, näistä esimerkkeinä korkeakoulujen ja yliopistojen Open Source -julkaisutoiminta. Open Source -hankkeita kehittävät monesti julkiset laitokset ja niiden palveluksessa olevat henkilöt. On tärkeää, että esimerkiksi tieteellisen julkaisemisen alueella tekijöitä ja tutkijoita ei painosteta yhteen julkaisutapaan tai formaattiin. Oikeudenomistajilla on oltava aito valinnanvapaus.

2.5.20 ORVOT TEOKSET

Orpojen teosten käyttömahdollisuudet (kysymys 84)

Tekijänoikeuslain rajoituksia laajemmat käyttöoikeudet ovat monilla aloilla järjestettävissä uusien sopimuslisenssisäännösten avulla. Ne voivat kattaa myös ns. orvot teokset.

3.1 TEKIJÄNOIKEUSPOLITIikka

- On hyvä että valtiovalta pyrkii kehittämään tekijänoikeusjärjestelmän toimivuutta.

- Lainsäädännön tasapainon on löydettävä mutta ei vain voimakkaampien ehdoilla. Kansallisia kulttuurisia arvoja - laajasti käsitettynä - on suojeltava ja kehitettävä. Tämän on oltava tekijänoikeuspolitiikan tärkein tavoite, eikä esimerkiksi tiedonvälityksen nopeutuminen
- Kuten keskustelumuistiossa oikein todetaan, ”luovan työn taloudellinen arvo syntyy tekijänoikeuksista”. Koko luovan toimialan taloudellinen menestyminen Suomessa voi perustua vain luovan työn vaalimiseen ja sen taloudellisten edellytysten varmistamiseen. Kuluttajien tai tiedonvälitystekniikkaa edustavien tahojen intressien huomioon ottaminen ei saa johtaa siihen, että luovan toimialan perustaa murennetaan oikeudellisesti tai taloudellisesti.
- Tekijänoikeuden taloudellisessa kokonaistarkastelussa on seurattava luovan talouden kehitystä eri skenaarioissa: onko kyseessä luovan työn tulosten aikaansaamien tuottojen ja varallisuuserien siirtyminen pois oikeudenhaltijoilta?

3.3 TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTELMÄN TOIMIVUUDEN KEHITTÄMINEN

Valtion tukema ja järjestämä tiedotustoiminta ja koulutus ovat tärkeää, sillä harhakäsityksiä ja tiedon puutetta esiintyy paljon. Myös asennekasvatus on tärkeää, koska tekijänoikeuksien luonnetta suojeltavana omistusoikeutena ei aina ymmärretä.

- Kollektiivihallinnointi on kustannustehokasta, läpinäkyvää, asiantuntevaa. Opetusministeriön harjoittama kontrolli uudistetun lainsäädännön puitteissa tarjoaa hyvän pohjan tekijänoikeusjärjestelmän jatkokehitykselle.

3.5 TEKIJÄNOIKEUS EUROOPAN UNIONISSA

Sisämarkkinoiden toimivuus ja kilpailu ovat oikeita tavoitteita – Suomi pienenä kulttuurialueena ei saa silti jäädä näiden tavoitteiden jalkoihin. Suomessa esimerkiksi kollektiivihallinnointi on sekä läpinäkyvää, tehokasta että hyvin hallinnoitua. On valitettavaa jos joidenkin muiden maiden huonommin toimiva järjestelmä aiheuttaa lisää byrokratiaa tai rajoituksia suomalaiselle järjestelmälle.

Helsingissä kesäkuun 1. päivänä 2007

Kopiosto ry

Pekka Rislakki
Toimitusjohtaja